

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΒΟΛΟΚΟΛΑΣΜΚ ΙΛΑΡΙΩΝΑ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ II SOLE-24 ORE

*Στην συνέντευξη, την οποία παραχώρησε στην Ιταλική εφημερίδα **II Sole — 24 ore** την παραμονή της επισκέψεως στη Ρωσία του Γραμματέα του Κράτους του Βατικανού Καρδινάλιου Πιέτρο Παρολίν ο Μητροπολίτης Βολοκολάσσκ Ιλαρίωνας, Πρόεδρος του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας, έριξε φως στα θέματα όπως ο διάλογος και η συνεργασία μεταξύ της Ρωσίας και της Αγίας Έδρας, οι σχέσεις μεταξύ της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ρωσίας και της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, οι διώξεις σε βάρος των χριστιανών στην περιοχή της Μέσης Ανατολής. Κατόπιν αιτήματος του δημοσιογράφου ο Σεβασμιώτατος κ. Ιλαρίωνας τόνισε τη μεταφορά από το Μπάρι στη Ρωσία του αποτμήματος ιερών λειψάνων του Αγίου Νικολάου, Αρχιεπισκόπου Μύρων της Λυκίας, η οποία πραγματοποιήθηκε από 21 Μαΐου έως 28 Ιουλίου 2017.*

– Ο Γραμματέας του Κράτους της Αγίας Έδρας Καρδινάλιος Πιέτρο Παρολίν στη συνέντευξή του στην εφημερίδα **II Sole-24 Ore** δήλωσε ότι καθημερινώς τονίζουν διαφορές μεταξύ Ρωσίας και Δυτικής Ευρώπης και μεταξύ Ρωσίας και ΗΠΑ. Σύμφωνα με τον Π. Παρολίν στα πλαίσια αυτά η Αγία Έδρα έθεσε ως σκοπό τη βελτίωση της αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ των χωρών, προκειμένου να οικοδομηθεί ένας ειλικρινής, βάσει του σεβασμού διάλογος. Ποια είναι η γνώμη Σας πάνω σε αυτά; Πώς αξιολογείτε την πρόοδο, την οποία έχει σημειώσει σε δύο επίπεδα ο διάλογος μεταξύ των Ρωμαιοκαθολικών και των Ορθόδοξων, και, στον πολιτικό χώρο, ο διάλογος μεταξύ της Ρωσίας και της Αγίας Έδρας;

– Είναι αδύνατο να διαφωνήσω με τα του Καρδινάλιου Π. Παρολίν σχετικά με την ανάγκη ειλικρινούς, βάσει του σεβασμού διαλόγου τόσο μεταξύ των Εκκλησιών, όσο και μεταξύ των κρατών.

Θα ήθελα με ικανοποίηση να επισημάνω ότι την τελευταία δεκαετία έχουμε σημειώσει σημαντική πρόοδο στις σχέσεις μεταξύ της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ρωσίας και της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας και μεταξύ της Ρωσίας και της Αγίας Έδρας. Έχουμε επίσης και διμερή συνεργασία μεταξύ των Εκκλησιών μας σε διαφορετικούς τομείς. Η συνεργασία αυτή κατέστη εφικτή στην όλο και βαθύτερη συνειδητοποίηση της πνευματικής παραδόσεως της πρώτης χιλιετίας, η οποία μας ενώνει.

Η αφοσίωση στην κοινή παράδοση αυτή εκδηλώνεται με την εγγύτητα των θέσεων και των δύο Εκκλησιών επί των πλέον φλεγόντων ζητημάτων της εποχής μας, των αφορώντων κυρίως στην κρίση των ηθικών αξιών και την εκδίωξη της θρησκείας από το δημόσιο χώρο στις χώρες της Δύσεως. Τα τελευταία όλο και περισσότερο επίκαιρο γίνεται το πρόβλημα διώξεων και διακρίσεων σε βάρος των χριστιανών σε αρκετές περιοχές του κόσμου εξαιτίας των ενεργειών των εξτρεμιστών. Το πρόβλημα αυτό ανησυχεί βαθύτατα τις εκκλησιαστικές αρχές της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ρωσίας και την Αγία Έδρα και τούτο μας κάνει να ενώσουμε τις προσπάθειές μας για την επίλυσή του.

Απτή εκδήλωση της εμπιστοσύνης και αμοιβαίας κατανόησης, την οποία έχουμε πετύχει ως Ορθόδοξη Εκκλησία της Ρωσίας με τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, ήταν η συνάντηση μεταξύ του Πατριάρχη Κυρίλλου και του Πάπα Φραγκίσκου στην Αβάνα το περασμένο έτος.

Οι σχέσεις μεταξύ της Ρωσίας και της Αγίας Έδρας τα τελευταία επίσης έχουν αποδώσει καλά αποτελέσματα. Η θετική δυναμική τους σηματοδοτήθηκε με την καθιέρωση ολοκληρωμένων διπλωματικών σχέσεων και την ανταλλαγή Πρεσβειών στο τέλος 2009. Οι θέσεις της Ρωσίας και της Αγίας Έδρα προσεγγίζουν στο πρόβλημα καταπολεμήσεως εξτρεμισμού στη Συρία. Όπως γνωρίζετε, το Σεπτέμβριο 2013 ο Πάπας Φραγκίσκος απέστειλε Γράμμα στον Πρόεδρο της Ρωσικής Ομοσπονδίας κ. Β. Πούτιν με προτροπή να συμβάλει στην εγκαθίδρυση ειρήνης στη Συρία. Έν πολλοῖς χάρις στη συντονισμένη θέση της Ρωσίας και της Αγίας Έδρας καταφέραμε να αποφευχθεί τότε η στρατιωτική επέμβαση στο Συριακό έδαφος, η οποία μόνο θα επιδείνωνε την κατάσταση στη χώρα.

Επί του θέματος της Ουκρανίας η Αγία Έδρα ακολουθεί μια ισορροπημένη στάση, αποφεύγοντας τις μονομερείς κρίσεις. Το Βατικανό καλεί τις εμπλεκόμενες πλευρές σε διάλογο και παύση των εχθροπραξιών, επιμένοντας στην τήρηση των συμφωνιών του Μινσκ.

Με ενθουσιασμό αναμένουμε την επίσκεψη του Γραμματέως του Κράτους της Αγίας Έδρας Καρδινάλιου Πιέτρο Παρολίν στη Μόσχα, διότι οι υπό προετοιμασία συναντήσεις θα συμβάλουν στην ανταλλαγή απόψεων και την επεξεργασία κοινής θεωρίας και λύσεως των α' ή β' ζητημάτων.

– Κατά την ιστορική συνάντηση στην Κούβα ο Πατριάρχης Μόσχας και Πασών των Ρωσσιών Κύριλλος και ο Πάπας Ρώμης Φραγκίσκος έθιξαν καίρια θέματα, τα οποία αντιμετωπίζει ο σημερινός κόσμος. Κατά την άποψή Σα, ποια βήματα έχουν γίνει έκτοτε για την προσέγγιση μεταξύ των δύο Εκκλησιών; Ποιους σπουδαίους σκοπούς έχουμε ακόμη να αντιμετωπίσουμε;

– Κατά τη διάρκεια της συναντήσεως στην Αβάνα τον Φεβρουάριο του περασμένου έτους ο Πάπας και ο Πατριάρχης έθιξαν τα πλέον καίρια ζητήματα τόσο των σχέσεων Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών, όσο και της καταστάσεως στον κόσμο σήμερα. Στην Κοινή Διακήρυξη επισημαίνοντας ότι «ο ανθρώπινος πολιτισμός εισήλθε σε μία εποχή τεραστίων μεταβολών», οι Προκαθήμενοι των δύο Εκκλησιών τονίζουν την ανάγκη ενώσεως προσπαθειών των Ορθοδόξων και των Ρωμαιοκαθολικών στους τομείς, όπου είναι εφικτό και απαραίτητο: «Η χριστιανική συνείδηση και η ποιμαντική ευθύνη δεν μας επιτρέπουν να μείνουμε αδιάφοροι έναντι των προκλήσεων, οι οποίες θέλουν κοινή ανταποκριση» (σημ. 7).

Είμαι πεπεισμένος ότι η προώθηση συνεργασίας των Ορθοδόξων και των Ρωμαιοκαθολικών στα θέματα, όπου οι θέσεις μας είναι κοινές ή προσεγγίζουν, θα συντελέσει στην αντιμετώπιση των μακροχρόνιων προκαταλήψεων και την επίτευξη αμοιβαίας κατανοήσεως μεταξύ των μεν και των δε.

Στο διάστημα ενός χρόνου, που μεσολάβησε από τη συνάντηση στην Αβάνα, έχουν γίνει πολλά προς την κατεύθυνση αυτή. Όπως τυγχάνει γνωστό, το βασικό κίνητρο για τη συνάντηση αποτέλεσε η κατάσταση, στην οποία περιήλθαν οι χριστιανοί της Μέσης Ανατολής και μερικών άλλων περιοχών εξαιτίας των ενόπλων συρράξεων και ενεργειών των εξτρεμιστών. Το συγκεκριμένο βήμα στα πλαίσια της προωθήσεως της συνεργασίας των Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών ήταν η μετάβαση ομάδας εκπροσώπων της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ρωσίας και της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας στο Λίβανο και τη Συρία τον Απρίλιο 2016. Οι διβουλευσεις, που διεξήχθησαν κατά τη διάρκεια της εκδρομής αυτής με τοπικές ομολογίες, οφείλουν να αποτελέσουν πλατφόρμα για το σχεδιασμό των περαιτέρω κοινών προγραμμάτων, που αποβλέπουν στην υποστήριξη των εμπεριστάτων αδελφών.

Ακολουθώντας την προτροπή, η οποία ακούσθηκε κατά τη συνάντηση στην Αβάνα, το 2017 οι Ορθόδοξοι και οι Ρωμαιοκαθολικοί διοργάνωσαν σειρά κοινών εκδηλώσεων με σκοπό την προστασία

των χριστιανών της Μέσης Ανατολής. Έτσι, τον Ιανουάριο 2017 στο Παρίσι φιλοξενήθηκε το Πέμπτο Ευρωπαϊκό Ορθόδοξο Ρωμαιοκαθολικό Φόρουμ, που ασχολήθηκε με το πρόβλημα της τρομοκρατικής απειλής, το οποίο σχετίζεται άμεσα με την κατάσταση στη Μέση Ανατολή και αφορά τους πάντες ανεξαιρέτως.

Σπουδαίο γεγονός ήταν και η Παγκόσμια Σύνοδος Κορυφής υπέρ των δεδιωγμένων χριστιανών τον περασμένο Μαΐο στην Ούασιγκτον με συμμετοχή 600 εκπροσώπων διαφόρων Εκκλησιών από 136 χώρες του κόσμου. Η Σύνοδος οργανώθηκε με κοινή πρωτοβουλία της Ορθοδόξου Εκκλησίας τη Ρωσίας και του Παγκοσμίου Ευαγγελικού Συνδέσμου του Billy Graham. Στη Σύνοδο μετείχαν ενεργώς ο Αρχιεπίσκοπος Ούασιγκτον Καρδινάλιος Donald Wuerl και παράγοντες του Ποντιφικού Συμβουλίου για την Προώθηση της Ενότητας των Χριστιανών.

Σπουδαία θέση στην υπογεγραμμένη από τον Πατριάρχη και τον Πάπα Κοινή Διακήρυξη κατέχει η έκκληση στην έμπρακτη ειρήνευση και την κοινωνική αλληλεγγύη στην Ουκρανία. Είμαστε ευγνώμονες στην Αγία Έδρα για την υποστήριξη της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας, η οποία εκδηλώθηκε με την επίκριση των νομοσχεδίων υπ' αριθμ. 4128 και 4511, που παραπέμφθησαν στην Ουκρανική Βουλή προς συζήτηση. Η υιοθέτηση αυτών θα εσήμαινε τη δημιουργία νομικής βάσεως για την κατάληψη των Ιερών Ναών της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας και τη διάκριση σε βάρος αυτής στην Ουκρανική κοινωνία. Ανεστάλη η συζήτηση των έν λόγω νομοσχεδίων, αλλά δεν υπάρχουν εγγυήσεις για την μη επαναφορά αυτής κατά τη νέα πολιτική σεζόν.

Τέλος, θετικό αποτέλεσμα της συναντήσεως στην Αβάνα ήταν και η άνευ προηγουμένου μεταφορά του αποτμήματος του τιμίου λειψάνου του Αγίου Νικολάου Αρχιεπισκόπου Μύρων της Λυκίας από το Μπάρι στη Μόσχα και την Αγία Πετρούπολη από τον Μαΐο έως τον Ιούλιο 2017. Κατά το δίμηνο αυτό της φιλοξενίας των τιμών λειψάνων στις έν λόγω πόλεις τα έχουν προσκυνήσει 2,5 εκ. πιστοί από τη Ρωσία, την Ουκρανία, τη Λευκορωσία, τη Μολδαβία και λοιπές χώρες. Ο Άγιος Νικόλαος είναι από τους πλέον τιμώμενους Αγίους και στην Ανατολή, και στη Δύση. Η μεταφορά του αποτμήματος του λειψάνου του από το Μπάρι στη Ρωσία αποτέλεσε ορατό και απτό σημάδι εκείνης της ζωντανής πνευματικής παραδόσεως της πρώτης χιλιετίας, η οποία, παρά τις υφιστάμενες διαφωνίες, ενώνει τους Ορθοδόξους και τους Ρωμαιοκαθολικούς.

Είναι ανάγκη να προωθήσουμε τη συνεργασία σε όλους τους προαναφερθέντες τομείς προς επίλυση πολλών ζητημάτων, τα οποία προβληματίζουν το σύγχρονο κόσμο.

– Πως η επικείμενη επίσκεψη του Καρδινάλιου Π. Παρολίν στη Μόσχα εντάσσεται σε αυτά τα πλαίσια; Ποιες είναι οι προσδοκίες Σας; Ποιο θα είναι το μεγαλύτερο αποτέλεσμα της επισκέψεως;

– Ο Γραμματέας του Κράτους της Αγίας Έδρας Καρδινάλιος Π. Παρολίν προσεκλήθη στη Μόσχα από την Πολιτεία στα πλαίσια των σχέσεων μεταξύ Ρωσίας και Βατικανού, οι οποίες αναπτύσσονται δυναμικά τα τελευταία χάρις στην εγγύτητα των θέσεων της Ρωσικής Ομοσπονδίας και της Αγίας Έδρας επί σειρά ζητημάτων της διεθνούς ημερησίας διατάξεως. Όπως σημείωσα ήδη τούτο αφορά κυρίως την κατάσταση στη Μέση Ανατολή και στην Ουκρανία. Σύμφωνα με τον ίδιο τον Καρδινάλιο η Μέση Ανατολή και η Ουκρανία θα είναι στο επίκεντρο των συνομιλιών του με τον Πρόεδρο και τον Υπουργό Εξωτερικών της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

Έν τούτοις η μετάβαση στη Μόσχα του Γραμματέως του Κράτους του Βατικανού έχει, ασφαλώς, και μεγάλη σημασία για τις σχέσεις μεταξύ του Πατριαρχείου Μόσχας και της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας. Εκτός των συνομιλιών με την ηγεσία της χώρας ο Καρδινάλιος θα έχει συναντήσεις με τον Αγιώτατο Πατριάρχη Μόσχας και Πασών των Ρωσσιών κ.κ. Κύριλλο. Επίσης θα έχει συνάντηση με την ταπεινότητά μου ως Πρόεδρο του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων του

Πατριαρχείου Μόσχας, θεσμού, ο οποίος έχει ευθύνη για ολόκληρο τον τομέα εξωτερικής δράσεως της Ρωσικής Εκκλησίας. Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων θα συζητήσουμε όλο το φάσμα των διμερών σχέσεων μεταξύ της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ρωσίας και της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας και ελπίζω, θα χαράξουμε νέες δρόμους για την προώθησή τους.

– Κατά την άποψή Σας, ποιο είναι το βασικό πρόβλημα στις σχέσεις μεταξύ της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ρωσίας και της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας;

– Το πλέον επώδυνο πρόβλημα στις σχέσεις μεταξύ των Εκκλησιών μας παραμένει η ουνία, η οποία επιφέρει τεράστια ζημιά στις σχέσεις Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών εδώ και αρκετούς αιώνες. Η Κοινή Διακήρυξη του Πατριάρχη Κυρίλλου και του Πάπα Φραγκίσκου τονίζει ότι «η μέθοδος του «ουνιατισμού» των προηγούμενων αιώνων, η οποία προέβλεπε την προσαγωγή μιας κοινότητας στην ενότητα με την άλλη διά της αποσχίσεως αυτής από την ιδική της Εκκλησία, δεν αποτελεί πλέον τρόπο αποκαταστάσεως της ενότητας» (σημ. 25).

Σήμερα οι επιζήμιες επιπτώσεις της ουνίας, εχθρικής διακειμένης προς την Ορθοδοξία, δύναται κανείς να διαβλέπει στις προκλητικές και ακόμη επιθετικές ενέργειες της Ουκρανικής Ελληνοκαθολικής Εκκλησίας, οι οποίες αυξήθηκαν δραματικά μετά τα γεγονότα στο Κίεβο το Φεβρουάριο 2014. Τα τελευταία έχουμε ακούσει πολλές πολιτικοποιημένες και επιθετικές δηλώσεις της ουνιτικής ηγεσίας, προσβολές κατά της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ρωσίας και του Προκαθημένου αυτής. Παρατηρείται η δεδηλωμένη με σκοπό τον προσηλυτισμό επέκταση, η οποία εκδηλώνεται στη δημιουργία νέων κανονικών δομών της Ουκρανικής Ελληνοκαθολικής Εκκλησίας στα ανέκαθεν Ορθόδοξα εδάφη της Νότιας και της Ανατολικής Ουκρανίας. Έλαβαν χώρα άμεσες προτροπές σε βία και απόπειρες καταλήψεως Ιερών Ορθοδόξων Ναών από τους ουνίτες. Βεβαίως, τέτοιου είδους επιβουλές από πλευράς των Ελληνοκαθολικών δεν συμβάλλουν στην αμοιβαία κατανόηση και εμπιστοσύνη μεταξύ της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ρωσίας και της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας.

Ωστόσο δεν χάνουμε ελπίδα ότι στο μέλλον θα καταφέρουμε να βρούμε λύση των οξέων προβλημάτων που υφίστανται. Είμαστε ευγνώμονες στον Πάπα Φραγκίσκο για την κατανόηση της θέσεως του Πατριαρχείου Μόσχας και την προθυμία για εποικοδομητική συνεργασία.

– Σε όλο το διάστημα της φιλοξενίας των ιερών λειψάνων του Αγίου Νικολάου του Θαυματουργού στη Ρωσία, τα προσκύνησαν πλήθη πιστών. Για να προσκυνήσουν τα τιμία λείψανα, άνθρωποι περίμεναν στις μεγάλες ουρές. Αναμένετε μια τέτοια ανταπόκριση εκ μέρους των πιστών;

– Για το Ρωσικό λαό ο Άγιος Νικόλαος πάντα ήταν από τους πλέον τιμωμένους Αγίους. Δεν υπάρχει ένας άλλος Άγιος, στον οποίο να έχουν αφιερώσει τόσους Ναούς, όσους ανήγειραν προς τιμήν του Νικολάου του Θαυματουργού. Αυτή η ευλάβεια κυρίως οφείλεται στην ειλικρινή πίστη των ανθρώπων μας, οι οποίοι έχουν ζήσει ταχεία ανταπόκριση του Αγίου Νικολάου στα αιτήματά τους. Δεν είναι θαυμαστό άλλωστε γιατί στη Μόσχα και την Αγία Πετρούπολη για να προσκυνήσουν τον Άγιον προσήλθαν τόσοι άνθρωποι, έτοιμοι, παρά την κακοκαιρία, να περιμένουν ώρες ολόκληρες.

Με το προσκύνημά τους στα λείψανα του Αγίου οι άνθρωποι βεβαιώνουν την ζωντανή τους πίστη, η οποία ήταν αδύνατο να καταστραφεί ακόμη και με τους διωγμούς σε βάρος της Εκκλησίας στο διάστημα των 70 ετών. Την αυθεντική πίστη τη φανέρωσαν όχι μόνο οι προσκυνητές, αλλά και οι εθελοντές, οι οποίοι τους εξυπηρετούσαν. Στην αρχή ήταν περίπου δύο χιλιάδες, αλλά προς το τέλος της φιλοξενίας των ιερών λειψάνων στη Ρωσία μας εξυπηρετούσαν 14 και πλέον χιλιάδες εθελοντές. Βασικά ήταν νεολαία: νέοι και νέες από τα κοσμικά εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Η μεταφροά των ιερών λειψάνων του Αγίου Νικολάου από το Μπάρι στη Ρωσία ήταν ένα σπουδαίο βήμα στην προώθηση σχέσεων μεταξύ της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ρωσίας και της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας. Έν προκειμένω δεν μιλάμε για το διάλογο Ιεραρχών ή θεολόγων, αλλά για τη συμμετοχή εκατομμυρίων πιστών, οι οποίοι ήταν ευγνώμονες για την ευκαιρία να προσκυνήσουν τα τιμία λείψανα του αγαπημένου τους Αγίου. Η τιμή των κοινών Αγίων ενώνει πραγματικά τους χριστιανούς της Ανατολής και της Δύσεως.

- Στο επίκεντρο της συναντήσεως στην Αβάνα των δύο Προκαθημένων ήταν ο πόλεμος στη Συρία. Πώς από κοινού με εκπροσώπους των ετεροδόξων ομολογιών η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ρωσίας βοηθά το Συριακό λαό;

- Η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ρωσίας πάντα διατηρούσε φιλικές σχέσεις με τους λαούς της Μέσης Ανατολής, δεχόμενη τις συμφορές τους ως δικές της. Από τις πρώτες κιόλας ημέρες της συγκρούσεως στη Συρία το Πατριαρχείο Μόσχας δεν παύει να υψώνει τη φωνή υπέρ των φιλήσυχων πολιτών αυτής και εγείρει το έν λόγω θέμα σε όλους τους έγκριτους χώρους εντός και εκτός Ρωσίας, συμπεριλαμβανομένων του ΟΗΕ, του Συμβουλίου της Ευρώπης και του ΟΑΣΕ. Με ευλογία του Αγιωτάτου Πατριάρχη Κύριλλου κηρύξαμε επανειλημμένα έρανο αγάπης σε όλους τους Ναούς και Μονές μας προκειμένου να συγκεντρώσουμε πόρους για την αγορά ανθρωπιστικής βοήθειας. Στη συνέχεια σε συνεργασία με τους αρμόδιους κρατικούς φορείς αυτή μεταφέρθηκε στα υπό τον έλεγχο των Συριακών αρχών εδάφη. Για τον σκοπό αυτό τη Δαμασκό κατ'επανάληψιν επισκέπτονταν κοινές αποστολές με συμμετοχή Εκκλησίας και Πολιτείας.

Η δεινή κατάσταση του φιλήσυχου, συμπεριλαμβανομένου και του χριστιανικού πληθυσμού της Συρίας παραμένει από τα φλέγοντα ζητήματα στις επαφές της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ρωσίας με ετερόδοξες ομολογίες ακόμη και με την Αγία Έδρα.

Τέλος, τον Απρίλιο 2017 υπό την αιγίδα του Συμβουλίου Συνεργασίας με τα θρησκευτικά σωματεία παρά τον Πρόεδρο της Ρωσικής Ομοσπονδίας συγκροτήθηκε η σχετική Ομάδα Εργασίας με συμμετοχή χριστιανών και μουσουλμάνων της Ρωσίας. Στα πλαίσια του έργου αυτής έχει συγκεντρωθεί παρτίδα από τροφές και φάρμακα πρώτης ανάγκης, τα οποία επιτυχώς κομίσθησαν στη Συρία στο τέλος Ιουνίου. Όλοι οι μετέχοντες του προαναφερθέντος έργου προτίθενται να συνεχίσουν την υλοποίησή του στο εγγύτερο μέλλον.